

Cronica muzicală

de Radu Stan

Productivitatea unei orchestre

Bergel și orchestra Radioteleviziunii au reînviat bunul obicei al „integralelor”. Cîndva, Georgescu, din cinei întâlniri, termina elegant cu toate simfoniile lui Beethoven. Dar cam atît. Îl însoțim de doi ani pe Erich Bergel în turul de forță după care, din nouă simfonii-fluviu de Bruckner, necîntate, au mai rămas primele două. Printr-un inspirat cuplaj a recapitulat în studioul Radioteleviziunii și toate *Suitele* (trei pentru orchestră) de Enescu. Evenimentul a adunat multă lume și la program și la dirijor, și a reușit să reliefeze, fără echivoc, lucruri care se văd mai puțin în concertele-mosaic. Rămînînd la spusa altor cronici, mă opresc la o stare din concertele noastre ce mi se pare de mai acută actualitate: randamentul orchestrei.

Care vasăzică unui dirijor a cărui valoare e mai presus de discuție i-au trebuit 3 (trei) săptămîni să poată apropia orchestra de curățenie într-un anume stil, fiindcă abia al treilea, cu *Simfonia a VIII-a*, a fost concertul împlinirii. Să fie asta oare durată necesară unei orchestre de la noi — și Radioteleviziunea este una de frunte — pentru a suna în mod onorabil? Se pare că da, și după o probă *a contrario*. Cu puțin timp mai înainte Antonio Almeida, un făcător de minuni la cîrma altor orchestre, la Radio a dat un concert Haydn, care a stîrnit nedumerire. Ceea ce pe unii i-a convins prea puțin, mi-a părut mie de-a dreptul remarcabil, fiindu-mi dat să aud din numai trei repetiții cîteva pete cu Haydn de zile mari. Sigur că, pentru substanța muzicală oferită în ansamblu, nemulțumii au avut și ei dreptatea lor. Și atunci ce e de făcut? Să ne rezumăm a acorda repetiții peste repetiții, ori să ne ridicăm la tendința generală în lume, care se uită azi și la productivitate. E lesne de înțeles, că a fi productivă pentru o orchestră înseamnă să iasă în concert cu minime repetiții. Marile uzine simfonice ale lumii, unde orice repetiție înseamnă o enormă grevare a bugetului, au ajuns și la performanța cîte unei singure întâlniri prealabile concertului. E drept că la asemenea nivel nu se află multe ansambluri, dar trei repetiții par a fi devenit deja o normă acceptabilă. De ce? În primul rînd pentru că omogenizarea grupului de instrumente e o disciplină care se deprinde în școală, odată

cu arpegiile și gamele. Numai că, în conservatoarele noastre, programa analitică arată ca și cum toți studenții ar purta steaua solistului pe frunte. Pe cînd ei, în mare majoritate, merg să-și ocupe locul în diferite ansambluri. Apoi, fiindcă tot în decursul procesului școlar, tehnica instrumentului se deprinde în contextul cite unei culturi muzicale. La urma urmelor, muzica e populată de o lume de obiecte sonore, care, în general, preexistă pieselor individuale. După aceste obiecte, noi, europenii, ne recunoaștem și stilurile. Sunetul Haydn se cultivă într-un parc franțuzesc, cu contururi rotunjite, unde toate impulsurile vegetale sînt aliniate suav din foarfecă. În stilul clasicismului vienez apropierea arcușului de cîordă e făcută cu nesfîrșite menajamente. Am văzut, în urmă cu cîteva ani, tot în studioul din strada Nuferilor, cum Lorin Maazel, care avea să ajungă apoi cîrînd directorul unei mari orchestre europene, a ratat *Tablourile* lui Musorgski, fiindcă, cu auzul său absolut, nu a putut avansa în repetiții, pînă ce nu repeta, de fiecare dată la extenuare, formule de tehnică elementară, pentru defrișarea acordurilor imperfecte.

Ultimul, dar nu cel mai puțin important, rămîne faptul că inefabilul muzical e destinat a transporta o cantitate imensă de informații. În muzică, vidul spiritual parcă e totuși mai greu de acoperit decît cu simple vorbe. Talentul și efortul dirijorului, singure, nu pot pune forța pe care am dori-o în mesajul muzicii, mai ales cînd nici intențiile sale explicate oral nu ajung să fie înțelese. Să fim sinceri, asta e de multe ori realitatea. Așa stînd lucrurile, îndreptarea nu poate veni decît dintr-o singură direcție: chemarea șefilor de orchestră-pedagogi. Comunicarea dintre dirijor și orchestră nu se mai poate bizui pe acele întâlniri ocazionale în care mulțumirea e să scape unii de alții cît mai repede. Indiferent că privește un titular sau pe oaspete, relația dintre cei doi factori ai interpretării trebuie să tindă spre adevărata comuniune. Iată de ce trebuie salutată inițiativa din anul acesta a conducerii muzicale a Radioteleviziunii de a acorda cite trei concerte unor oaspeți stimați deopotrivă de public și de membrii orchestrei. Să zicem că asta e un început. Și pe urmă?...